

موضوع:

فقه استدلالی: ۱۲۷ (فقه و حقوق: ۲۵۰)

گروه مخاطب:

- تخصصی (پژوهشگران و اساتید حوزه و دانشگاه)

شماره انتشار کتاب (چاپ اول): ۱۳۲۵

مسلسل انتشار (چاپ اول و باز چاپ): ۴۲۰۳

کتاب‌های پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی / ۲۲۸

کتاب‌های مرکز احیاء آثار اسلامی / ۵۷

میراث فقهی / ۲

مختاری، رضا، ۱۳۴۲ -

رؤیت هلال/ به کوشش رضا مختاری و محسن صادقی؛ تهیه و تحقیق: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، مرکز احیاء آثار اسلامی.

- قم: مؤسسه بوستان کتاب (مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)، ۱۳ -

ج . - (مؤسسه بوستان کتاب؛ ۱۳۲۵. کتاب‌های پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی؛ ۲۲۸. کتاب‌های مرکز احیاء آثار اسلامی؛ ۵۷

میراث فقهی؛ ۲) (فقه و حقوق؛ ۲۵۰. فقه استدلالی؛ ۱۲۷)

۱۶۰۰۰ تومان: (ج. ۱) 8 - 0385 - 09 - 964 - ISBN 978 - 7 - 0267 - 09 - 964 - ISBN 978 - (دوره) /

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.

فهرست نویسی بر اساس جلد اول: ۱۳۳۰ ق. = ۱۳۸۸.

Reza Mokhtari & Mohsen-e Sādeghi. The Sighting of the Crescent Moon

ص. ع. به انگلیسی:

کتاب‌نامه.

نمایه.

چاپ سوم: ۱۳۸۸.

۱. ماه - رؤیت (فقه). الف. صادقی، محسن، ۱۳۴۲ - ب. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم. پژوهشگاه علوم و

فرهنگ اسلامی. مرکز احیاء آثار اسلامی. ج. دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم. مؤسسه بوستان کتاب. د. عنوان.

۲۹۷/۳۵۲

BP ۱۸۸ / ۱۳ / ۹

۱۳۸۸

رؤیت هلال

جلد اول

تهیه و تحقیق: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی

مرکز احیاء آثار اسلامی

به کوشش: رضا مختاری و محسن صادقی

بیتنا
۱۳۸۸

- تهیه و تحقیق: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی. مرکز احیا. آثار اسلامی
- به کوشش: رضا مختاری و محسن صادقی
- ناشر: مؤسسه بوستان کتاب
- (مرکز چاپ و نشر دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم)
- چاپ و صحافی: چاپخانه مؤسسه بوستان کتاب • نوبت چاپ: سوم / ۱۳۸۸
- شمارگان: ۱۰۰۰ • بها: ۱۶۰۰۰ تومان

تمامی حقوق © محفوظ است

printed in the Islamic Republic of Iran

- ♦ دفتر مرکزی: قم، خ شهدا (صفائی)، ص پ ۹۱۷، تلفن: ۷۷۴۲۱۵۵-۷، نمابر: ۷۷۴۲۱۵۴، تلفن پخش: ۷۷۴۴۴۲۶
- ♦ فروشگاه مرکزی: قم، چهارراه شهدا (عرضه ۱۲۰۰۰ عنوان کتاب با همکاری ۱۷۰ ناشر)
- ♦ فروشگاه شماره ۲: تهران، خ فلسطین جنوبی، دست چپ کوچه دوم (پشن)، تلفن: ۶۶۴۶۰۷۳۵
- ♦ فروشگاه شماره ۳: مشهد، چهارراه خسروی، مجتمع یاس، جنب دفتر تبلیغات اسلامی شعبه خراسان رضوی، تلفن: ۲۲۳۳۶۷۲
- ♦ فروشگاه شماره ۴: اصفهان، چهار راه کرمانی، جنب دفتر تبلیغات اسلامی شعبه اصفهان، تلفن: ۲۲۲۰۳۷۰
- ♦ فروشگاه شماره ۵: اصفهان، میدان انقلاب، جنب سینما ساحل، تلفن: ۲۲۲۱۷۱۲
- ♦ فروشگاه شماره ۶ (ویژه جوانان): قم، ابتدای خیابان شهدا، تلفن ۷۷۳۹۲۰۰
- ♦ پخش یکتا (پخش کتب اسلامی و انسانی)، تهران، خ حافظ، نرسیده به چهار راه کالج، نیش کوچه بامشاد، تلفن: ۸۸۹۴۰۳۰۳
- ♦ نمایندگی های فروش کتاب مؤسسه در داخل و خارج کشور (ضمیمه برگه نظرخواهی آثار انتهایی کتاب)

اطلاع از تازه های نشر از طریق پیام کوتاه (SMS) با ارسال شماره همراه خود به ۰۲۱۵۵ و یا ارسال درخواست به:

پست الکترونیک مؤسسه: E-mail: info@bustaneketab.com

جدیدترین آثار مؤسسه و آشنایی بیشتر با آن در وب سایت: <http://www.bustaneketab.com>

با قدرانی از همکاری که در تولید این اثر نقش داشته اند:

• اعضای شورای بررسی آثار • دبیر شورای کتاب: جواد آهنگر • چکیده عربی: سهیله خانفی • چکیده انگلیسی: عبدالمجید مطوریان • فیبا: مصطفی محفوظی
• طراح جلد: مسعود نجابتی • مدیر تولید: عبدالهادی اشرفی • آماده سازی: حمید رضا تیموری • سفارشات چاپ: امیر حسین مقدم منش و سایر همکاران • امور چاپ:
علی علیزاده، مجید مهدوی و سایر همکاران لیتوگرافی، چاپ و صحافی.

رئیس مؤسسه
سید محمد کاظم شمس

فهرست اجمالی

سخن واحد احیاء آثار اسلامی ..... یانزده
پیشگفتار ..... نوزده

مقدمه

باب اول: چرا رؤیت هلال؟ ..... بیست و هفت
باب دوم: مباحث رؤیت هلال ..... چهل و هشت
باب سوم: اعتبار قول هیوی در رؤیت هلال ..... هفتاد و سه
باب چهارم: چشم مسلح و رؤیت هلال ..... نود و پنج
باب پنجم: حج و رؤیت هلال ..... صد و دوازده
باب ششم: تلاشها و راه‌حلیها برای رفع مشکل رؤیت هلال ..... صد و پنجاه و دو

متن

بخش اول: آیات رؤیت هلال ۳
بخش دوم: رساله‌های رؤیت هلال ۱۲۷

سخن واحد احياء آثار اسلامی

در اهمیت و نقش بسیار حسّاس دانش فقه از جهات گوناگون جای هیچ‌گونه شک و تردیدی نیست. هر مسلمانی موظف است از بام تا شام، بایدها و نبایدهای زندگی معنوی و مادی خود را در مسائل فردی، اجتماعی، عبادی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی از فقه بگیرد و نجات و سعادت و خوشبختی ابدی خود را در پر تو آن تأمین کند. نتیجه بخش عمده‌ای از زحمات و تلاش‌های پیامبر خدا ﷺ و ائمه معصومین (علیهم افضل صلوات المصلین) و اصحاب آنان، و نیز زحمات هزار ساله فقیهان و محدثان شیعه و تحمّل رنج‌ها و نابسامانی‌ها و زندان و تبعید و اسیر و شهید شدن آنها، امروز در قالب فقه در اختیار ماست. بنابراین، دانش فقه دانش نوپیدا و نوپدید نیست، بلکه دارای پیشینه‌ای صدها ساله است و بدون تسلط و اشراف و احاطه بر میراث فقهی گذشتگان، نمی‌توان از موضع فقه اظهار نظر کرد.

حفظ و حراست این گنجینه بر بها و ترمیم و باروری و توانا کردن آن برای پاسخگویی به معضلات امروز و حلّ مشکلات فقهی جامعه و نظام اسلامی، از مهم‌ترین وظایف حوزه‌های علوم دینی و شاگردان امام صادق علیه السلام است. جمع بین «خلوص» فقه از اندیشه‌های التقاطی و روشنفکر مآبانه و «توانایی» آن بر پاسخگویی مشکلات فراوان امروز و جلوگیری از متهم شدن آن به ناتوانی و مناسب با جوامع بسته و محدود قدیم، وظیفه بسیار سنگین و مهم فقیهان دردآشنایی است که سالها کوشیده‌اند راه‌های درست

استنباط را بشناسند و دغدغه «خلوص» و «توانایی» فقه را دارند. شرایط و لوازم اجتهاد و افتا را در حد کمال تحصیل کرده‌اند و از سوی دیگر آگاهی و اشراف بر میراث فقهی گذشتگان را در عین حال که لازم می‌دانند کافی نمی‌شمارند.

از سوی دیگر می‌دانیم بخش مهمی از آثار فقهی شیعه هم چنان به صورت دست‌نوشته و پراکنده در گوشه و کنار کتاب‌خانه‌های شخصی و عمومی باقی مانده و غبار مهجوریت بر آنها نشسته و یا به صورت چاپ سنگی و غیر محقق منتشر شده است که استفاده از آنها آسان نیست، بلکه با این پراکندگی و تشتت دسترسی به آنها برای بیشتر فقه‌پژوهان از محالات عادی است. بسیاری از فقهای نامدار علاوه بر کتاب‌هایی که در سراسر یا بخشی از فقه نوشته‌اند، در زمینه بسیاری از مسائل - به دلیل اهمیت یا موقعیت ویژه - رساله‌های جداگانه و مستقل نیز پرداخته‌اند که ناشناخته مانده است. بنابر این، روشن است که تصحیح و نشر وزین این گونه نوشته‌ها، در کنار هم و به ترتیبی خاص و موضوعی، از جهات گوناگون سودمند است. از جمله آسان شدن اطلاع از سابقه و پژوهشهای هر موضوع؛ صرفه‌جویی در فرصت فقه‌پژوهان؛ پیش‌گیری از کارهای کم‌مایه و تکراری و بدون استناد به منابع پیشین؛ استقصای ادله و روایات آن و تسویب آنها؛ آگاهی از تأثیرگذاری و تأثیرپذیری فقیهان بر یک‌دیگر و از یک‌دیگر؛ آسان شدن مقایسه قدرت فقهی و نوآوری فقیهان؛ احیای میراث عالمان فروغ‌گستر شیعه و نمایان شدن کارنامه فقهی آنان.

پیداست که هرگز مراد این نیست که باید به پژوهشهای گذشتگان بسنده کرد و همانها را برای حل معضلات و مشکلات فکری و فرهنگی این روزگار کافی دانست؛ بلکه منظور این است که هر تحقیقی باید مبتنی و متکی و با اشراف بر پژوهشهای پیشینیان باشد:

العلی محظورة إلا علی من بنی فوق بناء السلف

از آن جا که مسأله رؤیت هلال و مباحث پیرامونی آن یکی از مسائل مهم و جنجالی در طول تاریخ فقاقت شیعه از زمان شیخ مفید تا کنون بوده است، تحقیق، تنقیح و عرضه و نشر مجموعه رساله‌ها و سخنان فقهای شیعه در این زمینه، وجهه همّت واحد احیاء آثار اسلامی مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی قرار گرفت و بحمد الله با تلاش مجدّانه جناب حجة الاسلام رضا مختاری و عده‌ای از محققان این واحد آماده نشر شد که از کوشش

خالصانه همه آنان تشکر و قدردانی می‌کنیم و از خداوند متعال برای آنان طلب توفیق می‌نماییم.

رؤیت هلال در پنج مجلد عرضه می‌شود و علاوه بر مقدمه علمی مشتمل بر این هفت بخش است:

بخش اول: آیات رؤیت هلال

بخش دوم: رساله‌های رؤیت هلال

بخش سوم: آراء فقیهان در رؤیت هلال

بخش چهارم: مباحث هیئوی رؤیت هلال

بخش پنجم: مذاهب دیگر و رؤیت هلال

بخش ششم: کتاب‌شناسی رؤیت هلال

بخش هفتم: احادیث رؤیت هلال

و بدین ترتیب، رؤیت هلال از «کتاب» آغاز و به «سنت» ختم و مسکئی الختام شده است. نقد و نظر محققان و فقه پژوهان در این زمینه برای ما مغتنم و راهگشای کارهای آینده خواهد بود.

گفتنی است که سه طرح احیای موضوعی: ازدواج موقت (متعهد)، ربا و ارث زن در واحد احیاء آثار اسلامی در حال تحقیق و پی‌گیری است و ان شاء الله در آینده نزدیک تقدیم فقه پژوهان گران قدر خواهد شد.

واحد احیاء آثار اسلامی

مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی